

Standard 2
OCHRANA PRÁV A CHRÁNĚNÝCH ZÁJMŮ
č. rev.: 02/2017

Termín poslední revize:	17. 5. 2017
Návrh revize zpracoval:	Mgr. Jana Kocourková
Návrh revize schválil:	PhDr. Tomáš Ochotnický
Termín platnosti revize:	29. 5. 2017

Kritérium 2a

- 1. Pověřená osoba důsledně dodržuje lidská práva a svobody, zejména práva dětí včetně práva na soukromí, důstojnost a rodinný život.*
- 2. Pověřená osoba má písemně stanovená pravidla pro předcházení porušování základních práv a svobod, zejména má stanoveny mechanismy k nápravě a postupy vůči zaměstnanci, který by se porušení základních práv a svobod dopustil.*
- 3. Pověřená osoba vždy zjišťuje názor dítěte a přikládá mu váhu.*

LIDSKÁ PRÁVA A SVOBODY KLIENTŮ

Ochranu práv a zájmů klienta vnímá organizace jako základní předpoklad profesionálního způsobu práce. Je přirozenou součástí všech postupů, programů, činností a aktivit realizovaných v rámci poskytovaných služeb.

Práva klientů zahrnují základní lidská práva a svobody a další práv, která jsou zakotvena v následujících dokumentech:

Etický kodex sociálních pracovníků (viz **Příloha 1**)

Listina základních práv a svobod (Ústavní zákon č. 162/1998 Sb.) (viz **Příloha 2**)

Úmluva o právech dítěte (Předpis 104/1991 Sb., dále „ÚOD“) (viz **Příloha 3**)

Evropská úmluva o výkonu práv dětí (viz **Příloha 4**)

Zákon o rodině (Zákon č. 94/1963)

Zákon o sociální právní ochraně dětí (Zákon č. 359/1999 Sb.)

Zákon o ochraně osobních údajů (Zákon č. 101/2000 Sb.)

Těžištěm poskytovaných služeb organizace je oblast rodiny a výchovy, kdy velkou část klientů tvoří děti a mladiství. Pracovníci při práci s nezletilými klienty respektují zásady stanovené Úmluvou, především:

- Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí. Dítě oddělené od jednoho nebo obou rodičů má právo udržovat pravidelné osobní kontakty s oběma rodiči, ledaže by to bylo v rozporu s jeho zájmy.
- Dítě má právo svobodně vyjadřovat názory ve všech záležitostech, které se ho dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat pozornost odpovídající jeho věku a úrovni.
- Dítě má právo na svobodu projevu.
- Dítě má právo na odpočinek a volný čas.

Zájem dítěte

Zájem dítěte je pro pracovníky organizace jednou z hlavních zásad při výkonu SPO. Pracovníci vnímají dítě jako respektovaného partnera při plánování výkonu SPO. Zájem dítěte vnímají pracovníci ve dvou základních rovinách:

Obecný zájem dítěte – vychází z definovaných potřeb dítěte, které jsou vyhodnocovány v jednotlivých oblastech popisujících situaci a vývoj dítěte. Potřeby jsou vyhodnocovány společně s OSPOD dítěte a pečujícími osobami dle nástroje Vyhodnocení situace dítěte a poté se promítají do definovaných cílů v Individuálním plánu ochrany dítěte.

Osobní zájem dítěte – pracovníci vycházejí při výkonu SPO z informací, které získávají díky individuální práci s dítětem. Zjišťují jeho názor, potřeby, reflektují je a přispívají k jejich naplňování. Tuto zásadu prosazují i ve spolupráci s dalšími spolupracujícími subjekty. Pro zjišťování názoru dítěte slouží nástroje uvedené ve Standardu 9 - Pracovní postupy pověřené osoby.

PŘEDCHÁZENÍ PORUŠOVÁNÍ PRÁV A SVOBOD KLIENTŮ

Organizace klade v rámci prevence porušování práv a svobod klientů důraz na následující oblasti:

- Výběr pracovníků, jejichž odbornost odpovídá nárokům vykonávané práce.
- Důkladné zaškolení nového pracovníka s důrazem na nastudování zásad činnosti organizace, standardů SPOD, zákonů a úmluv upravujících přístup ke klientovi a ochranu jeho práv.
- Seznámení pracovníků s jednotlivými body prevence porušování práv a svobod klienta, a povinná účast na aktivitách, které tuto prevenci zajišťují (viz níže - Prevence porušování práv a svobod klientů).
- Znalost možných rizikových situací, při kterých může docházet k porušování práv a svobod klienta. Znalost možnosti řešení těchto situací a znalost strategie, kterou organizace zaujímá k jejich předcházení.

- Prověřování naplňování tohoto standardu u jednotlivých pracovníků probíhá průběžně během roku v rámci intervizí. Je-li shledán nedostatek, metodický vedoucí nařídí vhodné opatření k nápravě.
- Zjišťování zpětné vazby k poskytovaným službám od pečujících osob a dítěte probíhá dle pravidel stanovených pro kontrolu a hodnocení způsobu výkonu SPO dle standardu 16.

Prevence porušování práv a svobod klientů je zajišťována následovně:

- Edukace pracovníků

Pracovníci organizace jsou seznámeni se základními úmluvami a zákony vztahujícími se k výkonu sociálně právní ochrany a k práci s cílovou skupinou. Pracovníci využívají ustanovení následujících dokumentů a řídí se jimi:

Etický kodex sociálních pracovníků, Listina základních práv a svobod, Úmluva o právech dítěte, Evropská úmluva o výkonu práv dětí, Zákon o sociální právní ochraně dětí

Pracovníci jsou rovněž metodicky vedeni k rozvoji dovedností, které slouží jako prevence porušování práv a svobod pracovníků. Mezi tyto dovednosti patří například přístup ke klientům, nehodnotící respektující postoj ke klientům.

Tyto dovednosti jsou rozvíjeny a posilovány v rámci intervizí, metodických setkání, individuálního vzdělávání pracovníků a samostudia.

- Pravidelná intervize

Každý pracovník pracuje pod pravidelnou intervizí. Intervizi podléhají také kontakty pracovníků s klienty, a to v rámci průběžného intervidování zápisů z konzultací. V rámci intervize sleduje metodický vedoucí přístup pracovníka ke klientům. Pozornost je věnována všem rodinám, ve kterých pracovník pracuje, a je monitorováno možné porušování práv a svobod klienta.

- Pravidelná supervize

Pracovníkům je zajišťována pravidelná supervize, během které je věnována pozornost případové práci vč. reflexe vlastních postojů a potřeb pracovníka. V rámci supervize jsou monitorována a zachytávána případná porušení práv a svobod klientů, která jsou ve skupině diskutována, a následně hledána možná řešení.

- Porady a metodická setkání

V rámci porad (jednou týdně) a metodických setkání (minimálně 1x za dva až tři měsíce) pracovníci organizace hovoří o své práci v rodinách a o přístupu ke klientům. Sdílí situace, do kterých se dostali, a postupy, které při své práci zaujali. Každý pracovník tak má příležitost reflektovat svou práci a zároveň čerpat ze zkušeností a praxe ostatních kolegů.

METODICKÝ POSTUP PŘI PORUŠOVÁNÍ PRÁV A SVOBOD KLIENTŮ

A PŘÍKLADY RIZIKOVÝCH SITUACÍ A POSTUPY JEJICH ŘEŠENÍ

Metodický postup při porušení práv a svobod klienta

- Porušení práv a svobod klienta ze strany pracovníka, příp. organizace, může být zjištěno:
  - přímo od klienta (např. v rámci rozhovoru při osobní nebo telefonické konzultaci),
  - pracovník sám reflektuje své pochybení, nebo vzájemnou reflexí pracovníků uvnitř týmu při poradách, metodických setkáních, supervizích, nebo metodickým vedoucím při intervizi.
- Následuje rozhovor pracovníka s metodickým vedoucím za účelem hledání řešení situace (konkrétně viz níže popisy opatření u jednotlivých příkladů rizikových situací).
- Klient je vždy informován o tom, že může podat ústní/písemnou podnět, připomínku nebo návrh či písemnou stížnost, a ví, jakým způsobem to může udělat.
- Je-li podána písemná stížnost ze strany klienta, je ředitel organizace povinen záležitost prošetřit s pracovníkem, který se porušení práv a svobod klienta dopustil.
- Ředitel prošetří stížnost klienta obvykle do 1 týdne od doručení a ve lhůtě do 30-ti kalendářních dnů oznámí vhodným způsobem výsledné stanovisko konkrétním zúčastněným osobám (klient, pracovník, metodický vedoucí).
- Každé prošetření a z něj vyplývající závěry jsou vždy písemně zaznamenány. Písemný záznam obsahuje: datum, jména účastníků, výčet porušených práv, popis způsobu porušení práva a zvolený způsob nápravy a opatření směrem k pracovníkovi.
- V případě, že stížnost není podána, je i tak situace prošetřena - diskutována s pracovníkem při intervizi, v týmu na metodickém setkání, nebo na supervizi, aby byla situace poučením pro ostatní členy týmu. Zároveň je vždy učiněna náprava směrem ke klientovi.
- **Ředitel vyhodnocuje míru závažnosti porušení práva a svobody klienta ze strany pracovníka a volí jednu z následujících možností jako adekvátní následek jeho jednání:**
  1. **Etické následky** (apel na svědomí pracovníka - ústní domluva, využití tlaku veřejného - týmového mínění), obvykle v případě, kdy se pracovník dopustil porušení práva a svobod klientů, která ještě nebyla službou řešena a pracovníkům známa, metodický vedoucí zajistí diskuzi v týmu a pojmenování situace, vede tým k nastavení opatření a prevence dalšího porušení, popsaná situace se následně zohlední v revizi standardu.

2. **Pracovněprávní následky v rovině písemného napomenutí**, obvykle v případě, kdy pracovník jednal z neznalosti metodického postupu, který je již ve službě známý, metodický vedoucí naplánuje a zajistí opětovné proškolení pracovníka a následně ověří znalosti metodických postupů.
  3. **Pracovněprávní následky v rovině výpovědi, nebo okamžitého zrušení pracovního poměru**, obvykle v případě, kdy pracovník opakovaně porušuje popsána opatření pro prevenci porušování práv klientů.
  4. **Občanskoprávní následky** (možnost vymáhání satisfakce ze strany klienta).
- **Zároveň je učiněna náprava směrem ke klientovi:**
- ústní omluva pracovníka a písemná omluva ředitele za organizaci
  - je-li vzniklá situace vyhodnocena jako překážka pro další spolupráci klienta s pracovníkem (ze strany klienta, nebo pracovníka, na základě doporučení metodického vedoucího nebo ředitele), je klientovi nabídnuta možnost změny pracovníka, nebo nabídnuta jiná organizace s pověřením k výkonu SPO.
- V případě neoprávněné stížnosti jsou klientovi vysvětleny důvody neoprávněnosti jeho stížnosti. (viz Standard 14 – Podávání a vyřizování stížností).

Příklady rizikových situací a postupy jejich řešení

- Níže jsou uvedeny konkrétní příklady některých situací vždy pro určitou oblast práv a svobod klientů, ve kterých může docházet k porušování práv a svobod klientů, dále postup řešení (navržené opatření) a strategie k předcházení porušování daného práva. Uvedené příklady nejsou jediné, které mohou nastat, slouží však jako vodítko k řešení podobných situací.
- Zvláštní pozornost je věnována první uvedené oblasti, kdy při poskytování služby dojde ke střetu práv zúčastněných stran či osob z cílové skupiny. Jedná se například o střet práv dítěte a rodičů či jiných osob odpovědných za výchovu dítěte. V takovém případě je předním hlediskem při výkonu SPO vždy **zájem dítěte definovaný Úmluvou o právech dítěte**:

Z čl. 3 ÚOD vyplývá: Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány.

Střet práv klientů

Situace 1: *Dítě svěřené do pěstounské péče vykazuje ve svém chování a projevech nejistotu a strach související s plánovaným setkáním se svými rodiči (zhoršený spánek, noční pomočování, uzavírání se do sebe, příp. další).*

Popis opatření:

- Při práci s dítětem je zohledněna situace, ve které se nachází, a dítě je ujistěno o možnosti mluvit o svých pocitech a potřebách. Pracovník společně s pečujícími osobami postupují dle tempa dítěte, reflektují projevy zvýšeného stresu dítěte, vyhodnocují důvody stresu a nejistoty, seznamují dítě s plánovanými kroky a plánují společně s dítětem události, které jej čekají.
- Psychický stav dítěte je vodítkem pro pracovníky i pečující osoby, zda je dostatečně připraveno na plánované události. Pracovníci dbají na zohlednění práva dítěte na odmítnutí konkrétní události, neupřednostňují právo rodiče na kontakt s dítětem před názorem dítěte. Pracovník může být v takové situaci v kontaktu s rodiči, vysvětluje jim potřebu dítěte k postupnému navázání kontaktu, doporučuje jiné formy než osobní kontakt s dítětem.
- Pracovník vyhodnocuje situaci vždy ve spolupráci s OSPOD, zná vyjádření a postoje OSPOD k dané situaci, využívá možnost zjistit více informací o historii dítěte a společném životě dítěte s rodiči.
- Do práce s dítětem jsou v případě potřeby zapojeni další odborníci (např. psycholog)
- Situace je zvažována ve spolupráci všech zainteresovaných odborníků (pracovník OSPOD, pracovník, psycholog, příp. dalších).
- Řešení situace je adekvátní potřebám, možnostem a aktuálnímu stavu dítěte

Situace 2: *Dítě svěřené do pěstounské péče má zájem docházet na volnočasový kroužek (např. plavání, fotbal, tancování). Pěstoun má však o dítě strach a aktivity mu nechce povolit.*

Popis opatření:

- názor a zájem dítěte jsou průběžně zjišťovány
- pracovník s pěstounem hovoří o jeho obavách, legitimizuje je
- pracovník podporuje rozhovor dítěte a pěstouna tím směrem, aby pochopili potřeby toho druhého, doporučuje a navrhuje kroky, které vedou k dohodě dítěte a pěstouna.

Právo na rovnost

Situace 3: *Pracovník přistupuje ke klientům s vědomím moci, která vyplývá z pozice pověřené osoby.*

Situace 4: *Pracovník nereaguje přiměřeně na přání, stížnosti a připomínky dětí nebo osob, které jsou zbavené způsobilosti k právním úkonům nebo které mají poruchu v komunikaci či vnímání.*

Situace 5: *Pracovník při práci se zúčastněnými stranami upřednostňuje některého z jejich členů před jiným (např. pěstouna před rodičem, pěstouna před dítětem apod.).*

Situace 6: *Pracovník nerespektuje individualitu klienta a jedná s ním s předsudky vzhledem k jeho etnické příslušnosti, barvě pleti, mateřskému jazyku, věku, pohlaví, atd.*

Popis opatření:

- Metodický vedoucí provází pracovníka danou situací – vede ho k uvědomění si, v čem konkrétně došlo k porušení práva klienta, k reflexi svého jednání a postoje, plánuje s pracovníkem kroky k nápravě. Následuje komunikace s klientem – pracovník s omluvou informuje o svém pochybení, seznamuje klienta s nápravou.

Prevence porušení opatření:

- Pracovník je průběžně metodicky veden v rámci intervizí, metodických setkání a supervizí k reflexi své práce v oblastech:
  - a) způsobu komunikace s dětmi a mladistvými a poskytování služeb dětem a mladistvým
  - b) způsobu komunikace s klienty s poruchou komunikace či vnímání a poskytování služeb těmto klientům
  - c) partnerského přístupu ke klientům
  - d) uplatňování respektujícího přístupu
  - e) práce se skupinou klientů

Situace 7: Při dojednávání pravidel asistovaného kontaktu mezi vlastní rodinou dítěte a dítětem, pracovník jedná pouze s pěstouny a rodiči. Názor dítěte nezjišťuje a dítě nezapojuje do plánování setkání.

Popis opatření:

- Metodický vedoucí vede pracovníka k uvědomění si svého jednání a příp. dalších momentů a událostí, které vedly k porušení práva dítěte. Metodický vedoucí vede rozhovor s pracovníkem s cílem – získat náhled pracovníka a vytvořit plán pro nápravu situace – v co nejbližším možném termínu zajistit setkání s dítětem a vytvořit vhodný prostor pro zjištění jeho názoru, přání a postojů k plánovanému, nebo již probíhajícímu asistovanému kontaktu.

Prevence porušení opatření:

- Pracovník průběžně zjišťuje názor dítěte prostřednictvím rozhovorů, projektivních technik a dalších metod k tomu vhodných.
- Pracovníci jsou metodicky vedeni ke spolupráci s dalšími spolupracujícími odborníky (pedagog, psycholog, terapeut, PPP apod.) na Vyhodnocení situace dítěte – pracovník tedy zná aktuální potřeby dítěte a je si vědom důležitosti jejich ověřování při práci s dítětem.
- Při plánování asistovaného kontaktu spolupracuje pracovník se všemi zúčastněnými stranami, tedy i s dítětem; asistovaný kontakt uzpůsobuje jeho aktuálnímu stavu a potřebám. Pracovník využívá metodické materiály k plánování asistovaného kontaktu (viz Standard 5 - Podpora přirozeného sociálního prostředí).

Právo na informace, svobodné rozhodování a na svobodu projevu

Situace 8: Pracovník zjistí, že sdělil informace klientovi takovým způsobem, že jim klient nerozuměl.

Popis opatření:

- Pracovník se na nejbližší konzultaci vrátí k danému tématu a situaci popíše (co se stalo a jak se o nedorozumění dozvěděl, omluví se za své nejasné a nesrozumitelné sdělení), v případě potřeby využije jinou formu komunikace pro vyjasnění situace - psaný, nebo kreslený projev, předá informační materiál apod.)

Prevence porušení opatření:

- Pracovník poskytuje informace klientům s ohledem na jejich věk a rozumové schopnosti.
- Pracovníci se průběžně dotazují a ověřují si, zda klient rozumí obsahu sdělení.
- Pracovníci v případě potřeby využívají různé pomůcky podporující komunikaci.
- Při předávání informací využívají pracovníci doporučení pro komunikaci s dětmi a mladistvými (viz **Příloha 5**), a pro komunikaci s osobami se zdravotním postižením (viz **Příloha 6**).

Situace 9: Záměrně o službu je osobou mluvící cizím jazykem, nebo je osobou s handicapem v komunikaci, a komunikace je tím znemožněna.

Popis opatření:

- Organizace hledá nejprve ve svých řadách pracovníka, který zvládá komunikaci v daném jazyce či ovládá alternativní způsob komunikace.
- Není-li v týmu pracovníků organizace pracovník schopný komunikovat s tímto klientem, pověřený pracovník vyhledá pro možnou spolupráci tlumočnicka.

Situace 10: Pracovník v průběhu poskytování služby přebírá za klienta zodpovědnost, vyvíjí na něj nátlak ve snaze ovlivnit jeho postoje a rozhodnutí. Plánuje podporu bez ohledu na přání a potřeby jednotlivých členů rodiny. Při poskytování služby jedná autoritativně.

Popis opatření:

- Metodický vedoucí vede pracovníka k uvědomění si svého jednání. Předpoklad pro řešení situace je náhled pracovníka na své pochybení. Metodický vedoucí případně doporučuje individuální supervizi. Cílem je plán s konkrétními kroky k řešení situace, např. pracovník reflektuje své jednání s klientem, navrhne mu řešení a klient s ním souhlasí, nebo metodický vedoucí doporučí změnu pracovníka).

Prevence porušení opatření:

- Pracovníci jsou v rámci zaškolování a následných aktivit zaměřených na rozvoj jejich kompetencí vedeni k respektujícímu přístupu ke klientům.

- Pracovníci znají hranice svých kompetencí a uvědomují si, že jejich úkolem je aktivizovat klienta, vést ho ke zvyšování kompetencí a podporovat ho v uvědomování si rizikových a ochranných faktorů.
- Případová práce pracovníků je reflektována v rámci společných porad, intervizí a supervizí.

Situace 11: Klient požaduje po pracovníkovi náhled do spisové složky svého případu, příp. chce vidět zprávu, kterou pracovník na základě zákonné povinnosti vypracoval pro pracovníka OSPOD, pracovník mu jí odmítne vydat k nahlédnutí.

Popis opatření:

- Klient má právo požádat pracovníka o kopii zprávy či spisové složky a pracovník je v takové situaci povinen jeho žádosti vyhovět – pořídí mu kopii požadované zprávy či spisové složky.

Prevence porušení opatření:

- Pracovníci jsou v době svého zaškolování seznámeni s postupy týkající se práva klientů být informováni o obsahu zpráv i nahlížet do spisových složek vedených o jejich rodině. Pracovníci jsou vedeni k tomu, aby klienty o této skutečnosti informovali na počátku spolupráce při uzavírání Dohody.

Právo na ochranu soukromí a na důstojné zacházení

Situace 12: Pracovník realizuje osobní konzultaci s klientem před ostatními pracovníky nebo před dalšími osobami, aniž by měl vyjednaný souhlas klienta s touto skutečností.

Popis opatření:

- Pracovník je upozorněn na porušování práva klienta přítomným kolegou/kolegy, nebo metodickým vedoucím. Pracovník následně informuje klienta o svém pochybení, omluví se a sjedná s ním nápravu pro budoucí spolupráci.

Prevence porušení opatření:

- Pracovníci organizace jsou při svém zaškolování seznámeni se zásadami práce, mj. se zásadou diskrétnosti při práci s klienty.
- Pracovníci mají k dispozici prostory organizace, kde je vytvořeno pro tyto účely bezpečné, důvěrné prostředí
- Pracovníci respektují, že konzultace v přirozeném prostředí rodiny probíhá vždy v prostorách, které zvolí klient, dojednává se přítomnost ostatních členů rodiny.
- Pracovníci znají pravidlo pro případy, kdy vznikne situace, že je pracovník nucen k rozhovoru s klientem před jinou osobou, v takové situaci si pracovníci musí předem vyjednat souhlas klienta s přítomností této osoby, a to i v případě, kdy se jedná o příbuzného či známého rodiny.

Situace 13: Na akci pořádané organizací pořídí pracovník fotografie klienta a umístí je na webové stránky organizace, případně je jinak zveřejní.

Prevence porušení opatření:

- Organizace má nastavená dvě pravidla:
  1. Pracovníci pořizují fotografie pečující osoby jen na základě své žádosti (viz Příloha 7 – vzor souhlasu).
  2. Pracovníci pořizují fotografie dítěte jen na základě žádosti pečující osoby v případě, kdy pečující osoba má zájem dostat po skončení konkrétní akce fotografie dítěte za účelem práce s životním příběhem. V takovém případě poskytuje pečující osoba písemný souhlas s fotografováním dítěte, ve kterém uvede, jakým způsobem jí budou fotografie předány (viz Příloha 8 – vzor souhlasu).

Situace 14: Pracovník v rodině konzultuje individuálně s dítětem. Dítě se svěří s informacemi, které jsou pro ostatní členy rodiny neznámé. Pracovník nerespektuje diskrétnost rozhovoru s dítětem a zjištěné informace sděluje ostatním členům rodiny.

Popis opatření:

- Metodický vedoucí vede pracovníka k uvědomění si okolností svého pochybení a společně plánují kroky k nápravě – pracovník si domlouvá setkání s dítětem, informuje ho o svém nevhodném postupu, uznává chybu a omlouvá se, navrhuje dítěti řešení pro budoucí spolupráci.
- Ukáže-li se, že dítě ztratilo důvěru vůči pracovníkovi (odmítá s ním komunikovat) a zdá se-li, že nelze s dítětem dosáhnout korektivní zkušenosti, pracovník navrhuje dítěti a pečující osobě možnost změny pracovníka.

Prevence porušení opatření:

- Pracovníci jsou seznamováni v době zaškolování se zásadou diskrétnosti při práci s dítětem, ví a dbá na to, že individuální konzultace jsou realizovány v bezpečném prostoru, témata z těchto konzultací jsou dále projednávána s rodinou či dalšími spolupracujícími subjekty pouze po dohodě s dítětem – domlouvá s ním rozsah informací, které pracovník sám nebo společně s dítětem rodině sdělí.
- Pokud jsou zjištěné informace pracovníkem shledány jako závažné, ohrožující, příp. podléhají oznamovací povinnosti ze zákona, pracovník dítěti vysvětluje potřebu a nutnost sdělit tyto informace dalším subjektům, mluví s dítětem o důvodech takového postupu.

Právo na listovní tajemství

Situace 15: Pracovník se dozví od dítěte, že dostalo dopis od matky, která je tč. ve výkonu trestu odnětí svobody a trvá na tom, aby mu dítě dopis ukázalo, aby si ho pracovník přečetl.

Popis opatření:

- Metodický vedoucí vede pracovníka k náhledu na své nevhodné jednání a vyžaduje po něm sjednání nápravy, pracovník navrhne konkrétní postup – obsah a formu následného rozhovoru s dítětem, který metodický vedoucí schvaluje.

Prevence porušení opatření:

- Pracovníci jsou seznámeni v době zaškolování s právem klienta na listovní tajemství a rozumí smyslu tohoto práva (tj. tajemstvím je chráněn obsah písemnosti bez ohledu na její hodnotu pro adresáta, odesílatele či jiné osoby. Toto právo zohledňují pracovníci v praxi zejména při pobytu v domácnosti klientů, kde se s písemnostmi mohou setkat.

Situace 16: *Pečující osoba má zájem o uzavření Dohody s organizací, z časových důvodů nelze odeslat návrh Dohody pracovníkovi OSPOD poštou ani doručit ho osobně.*

Situace 17: *Pracovník nestihá z časových důvodů odeslat Zprávu o spolupráci poštou, ani ji doručit pracovníkovi OSPOD osobně tak, aby byla odevzdána v řádném termínu.*

Popis opatření:

- V obou případech pracovník žádá provozního vedoucího (V jeho nepřítomnosti ředitele) o zaslání dokumentů přes datovou schránku.

Právo na nedotknutelnost obydlí

Klient, který využívá služby doprovázení terénní formou v prostorách svého domova, má právo na to, aby jeho obydlí bylo nedotknutelné. Není dovoleno do něj vstoupit bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí (dle čl. 12 Listiny základních práv a svobod). Z přirozenoprávního pojetí je za lidské obydlí považováno každé místo, kde člověk bydlí. Pod pojmem obydlí ve smyslu článku 12 je tedy nutné zahrnout nejen byty, ale všechna obydlí, např. marigotka či domek z papírových krabic, pokud v něm někdo bydlí, je obydlím a podléhá ochraně, kterou mu Listina poskytuje. Nerozhoduje, je-li ten, kdo v obydlí bydlí vlastníkem tohoto obydlí.

Příklady porušení práva:

Situace 18: *Pracovník vstoupí do obydlí klienta bez jeho vědomí, v jeho nepřítomnosti.*

Situace 19: *Pracovník vstupuje do obydlí klienta bez jeho souhlasu v jeho přítomnosti.*

Situace 20: *Pracovník vstupuje do jiné místnosti v obydlí klienta, než ke které dal klient souhlas.*

Situace 21: *Pracovník vstupuje do obydlí klienta s osobou, ke které nedal klient souhlas (nový pracovník, stážista, nadřízený pracovníka).*

Popis opatření:

- Metodický vedoucí vyžaduje od pracovníka vysvětlení situace, okolností a důvody porušení práva klienta. Pracovník navrhne konkrétní postup pro nápravu situace, který metodický vedoucí schvaluje.

Prevence porušení opatření:

- Pracovníci se v době svého zaškolování seznamují s postupem, kdy je klient na začátku spolupráce seznámen s pravidly chování pracovníků v domácím prostředí klientů, klient je informován, že se vstupem pracovníka do soukromých prostor musí souhlasit, tzn., pracovník vstupuje do domácnosti klienta na vyzvání. Chce-li pracovník vstoupit do jiné místnosti, než do které byl pozván, vyžádá si souhlas klienta.
- Pracovníci znají pravidlo, kdy mohou porušit právo na nedotknutelnost obydlí a to pouze v případě, kdy je to nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob, příp. jejich práv a svobod. Například pracovník vstoupí do obydlí nebo místnosti klienta bez jeho souhlasu v situaci, kdy je zjevné, že se jedná o ohrožení života klienta (např. pozoruje nebo slyší projevy fyzického násilí). Pracovník v tomto případě dbá na svoji bezpečnost, pokud vyhodnotí situaci jako nebezpečnou vlastní osobě (přítomnost agresivní osoby v obydlí), z obydlí odchází a bez odkladu kontaktuje Policii ČR.
- Pracovníci znají pravidlo, kdy nevstupují do obydlí klienta, pokud je přítomno pouze dítě (pečující osoba není přítomna, ač byla plánována návštěva v rodině). Pracovník se pokusí kontaktovat pečující osoby telefonicky a zjistit čas návratu, případně naplánuje návštěvu v jiném termínu. Nedovolá-li se, může se pracovník doptat dítěte, zda se pečující osoba vrátí v nejbližší době a případně počká před obydlím dítěte.

Kritérium 2b – Pověřená osoba chrání dítě před zneužíváním, zanedbáváním a týráním. Má písemně stanovený postup pro předcházení těmto situacím a písemně stanoven postup při zjištění takového jednání (jak ze strany rodiče či jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, tak zaměstnance pověřené osoby).

OCHRANA DĚTÍ PŘED ZNEUŽÍVÁNÍM, ZANEDBÁVÁNÍM A TÝRÁNÍM

- Ochrana dětí před těmito patologickými jevy je vnímána jako odpovědnost celé společnosti. Zejména proto, že děti se nemohou samy bránit a jsou tak lehce zranitelné. Systém SPOD je postaven na zásadách ochrany práv dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, i na ochranu jeho oprávněných zájmů, včetně ochrany jeho jmění.
- Týrání, zneužívání a zanedbávání představuje jeden z nejtěžších zásahů do života dítěte, při kterém jsou porušena jeho práva na příznivý vývoj, na identitu, svobodu myšlení a lidskou důstojnost.

Předcházení nežádoucímu jednání

- Organizace vnímá zvýšená rizika výskytu zneužívání, zanedbávání a týrání u dětí umístovaných do náhradních rodin. Ať už se jedná o děti, které byly syndromem CAN ohroženy ve vlastní rodině, či o děti svěřené do náhradní rodinné péče, u kterých se v důsledku životních okolností zvyšují rizika vzniku syndromu CAN i v pozdějším období.
- Organizace klade důraz na prevenci i na odbornou kvalifikovanou práci v případech, kdy dojde ke zjištění výskytu tohoto patologického způsobu zacházení s dítětem.

Organizace klade v rámci prevence nežádoucího jednání důraz na následující oblasti:

- **Výběr a přijímání nových pracovníků**

Pracovníci organizace jsou přijímáni na základě pohovoru s vedením organizace. Kritériem pro přijetí na pozici doprovázejícího pracovníka je odborná způsobilost pro poskytování sociálně-právní ochrany dle § 49a, včetně trestní bezúhonnosti doložené výpisem z rejstříku trestů. Vedení organizace si může při přijetí pracovníka vyžádat též psychologický posudek uchazeče o zaměstnání.

- **Vzdělávání**

Vzdělávání o syndromu CAN je zaměřeno na prevenci týrání, zneužívání a zanedbávání dětí v rodinách, na rizikové faktory mající vliv na vznik tohoto patologického způsobu chování s dětmi a také na projevy a následky syndromu CAN.

- **Vzdělávání pracovníků**

Pracovníci zařazují vzdělávání v problematice CAN do svých individuálních vzdělávacích plánů, rizikové faktory objevující se při výkonu SPOD v jimi doprovázených rodinách konzultují v rámci intervizní a supervizní práce či metodických setkání. Součástí vzdělávání v této oblasti je také zdokonalování v postupech práce v případě zjištění zneužívání, zanedbávání a týrání dítěte v konkrétní rodině.

- **Vzdělávání pečujících osob**

Probíhá v rámci vzdělávacích aktivit a odborných seminářů, pečující osoba zařazuje témata týkající se problematiky CAN do svých povinných vzdělávacích plánů, nebo je pečující osobě toto téma doporučováno ze strany pracovníka.

- **Oblast výkonu sociálně právní ochrany**

- **Dohoda**

Při uzavírání Dohody o výkonu pěstounské péče a těsně po jejím uzavření pracovníci monitorují situaci v rodině. V případě zjištění negativní zkušenosti dítěte s výše uvedenými jevy v historii či zjištění patologického chování, které vypovídá o prožitém traumatu dítěte, pracovníci plánují poskytování služeb v závislosti na tomto zjištění. Pokud je potřeba, tak je rodině k dispozici psychologická, terapeutická či jiná podpora. Pracovník také zohledňuje zjištění při pravidelných konzultacích v rodině a může nabízet pečujícím osobám odborné

poradenství nebo pomoc při výchově dítěte vzhledem ke zvýšeným nárokům při péči o traumatizované dítě.

- **Doprovázení**

Pracovník pravidelně monitoruje situaci v rodině, zjišťuje aktuální stav a potřeby dítěte v rámci sociálních systémů (rodina, škola). Pracovníci jsou proškoleni a seznámeni s faktory, které zvyšují riziko výskytu výše uvedeného nežádoucího jednání vůči dítěti.

Pracovník realizuje doprovázení prostřednictvím pravidelných schůzek s rodinou v jejím domácím prostředí, v prostředí organizace či v jiném neutrálním prostředí. Pracovníci zjišťují a vyhodnocují rizika výskytu nežádoucího chování a všímají si projevů syndromu CAN – jako základní vodítko mohou využít výčet rizikových faktorů zvyšujících výskyt nežádoucího chování a projevů syndromu uvedených v závěru tohoto dokumentu. Případná zjištění podezření na týrání, zneužívání a zanedbávání neprodleně komunikuje s příslušným pracovníkem OSPOD a společně plánují další postupy (dle §10 odst. 4 zákona o SPOD).

- **Multidisciplinární spolupráce**

Pracovník v případě potřeby (např. zjištění výskytu syndromu CAN v anamnéze dítěte svěřeného do náhradní rodinné péče) spolupracuje při plánování profesionálního poskytování podpory dítěti a jeho náhradní rodině s dalšími odborníky (psycholog, terapeut apod.). Na základě vyhodnocení situace je dítěti, příp. i dalším členům rodiny, doporučena individuální práce s konkrétním odborníkem zaměřená na minimalizaci negativních dopadů tohoto jednání.

PRAVIDLA POSTUPU PŘI ZJIŠTĚNÍ NEŽÁDOUCÍHO JEDNÁNÍ

Pracovník má podezření na týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte

Při podezření na takové jednání vůči dítěti jedná pracovník neodkladně. Je důležité zabránit časovým prodáváním, které by mohly mít negativní dopad na situaci dítěte. Pracovník vždy zvažuje závažnost situace spolu s hodnověrností informací, které k případu má.

Pracovník se při svém jednání řídí následujícími pravidly:

1. Pracovník vyhodnotí situaci, možná rizika a dilemata v závislosti na dostupných informacích.
2. Pracovník konzultuje případ s nadřízeným pracovníkem organizace (metodický vedoucí, ředitel).
3. V případě pochyb či nejasností o dalším postupu je situace řešena v rámci týmové intervize či supervize. Cílem je nalézt nejvhodnější řešení dané situace.
4. V případě splnění zákonných podmínek pro „ohlášení/oznámení“ skutku, vedoucí pracovník ve spolupráci s pracovníkem neprodleně informují příslušné instituce (OSPOD, Policii ČR, státního zástupce) – telefonicky, dojednávají osobní setkání k plánování dalšího postupu a připravují písemnou zprávu popisující dosud zjištěné informace a okolnosti (na základě čeho vyhodnocujeme podezření na nežádoucí jednání) jako podklad pro následné řešení situace.

V průběhu řešení dané situace pracovník:

- Neustále informuje dítě i další členy rodiny o dalším postupu a v případě potřeby zajišťuje adekvátní podporu a pomoc celé rodině;
- Spolupracuje s dalšími odborníky a institucemi (psycholog, terapeut, ředitel, OSPOD, Policie ČR);
- Vede dokumentaci a je schopen doložit potřebné informace pro další řízení spojená s řešením situace - termíny, obsahy sdělení dítěte a dalších osob, popis možných rizik, popis plánování kroků, informování jednotlivých zapojených osob a příp. realizovaná doporučení.

Pracovník má podezření na méně závažné formy zneužívání dítěte

Pracovník je při výkonu SPO vědomě pozorný také k situacím, kdy se může jednat o méně závažné jednání ze strany pečující nebo jiné osoby vůči dítěti.

Příklady takových situací:

1. Pracovník v rodině pozoruje, že jedno z dětí je v rodině nadměrně využíváno, aby pečovalo o další děti žijící v rodině.
2. Pracovník z pozorování v rodině a z rozhovorů s pečující osobou a/nebo s dítětem dochází k závěru, že dítě je v rodině nadměrně přetěžováno manuální prací.
3. Pracovník při mapování toho, jakým způsobem tráví dítě svůj volný čas, zjišťuje, že dítě tráví na kroužkách téměř veškerý svůj volný čas. Následně zjišťuje, že takové nároky klade na dítě pěstoun, protože se např. domnívá, že má být co nejvíce zaměstnané, aby se jednou nechytilo špatné party.

Pracovník se při podezření na takové jednání řídí následujícími pravidly:

1. Pracovník se snaží získat co nejvíce informací od všech osob, u kterých se dá překládat, že mohou k situaci poskytnout svůj pohled a názor. Pracovník cíleně domlouvá častější konzultace s pečující osobou a individuální konzultace s dítětem. Vyhodnocuje situaci, možná rizika a dilemata v závislosti na zjištěných informacích.
2. Pracovník konzultuje případ s nadřízeným pracovníkem organizace (metodický vedoucí, ředitel).
3. V případě pochyb či nejasností o dalším postupu je situace řešena v rámci týmové intervize či supervize. Cílem je nalézt nejvhodnější řešení dané situace.
4. Pracovník následně konzultuje situaci s OSPOD, příp. s dalšími odborníky a spolupodílí se na vytvoření plánu další spolupráce s rodinou zaměřeného konkrétně na řešení vzniklé situace.

Dítě nebo jiná osoba oznámí pracovníkovi podezření na syndrom CAN

1. Pracovník se dozví o nežádoucím jednání prostřednictvím stížnosti, e-mailu, z osobního rozhovoru, atd. Oznamovatele drží v anonymitě a koná kroky k zajištění jeho bezpečí.
2. Pracovník vyhodnotí situaci, možná rizika a dilemata v závislosti na dostupných informacích.
3. Pracovník konzultuje případ s nadřízeným pracovníkem organizace (metodický vedoucí, ředitel).

4. V případě pochyb či nejasností o dalším postupu je situace řešena v rámci týmové intervize či supervize. Cílem je nalézt nejvhodnější řešení dané situace.
5. V případě splnění zákonných podmínek pro „ohlášení/oznámení“ skutku, vedoucí pracovník ve spolupráci s pracovníkem neprodleně informují příslušné instituce (OSPOD, Policii ČR, státního zástupce) – telefonicky, dojednávají osobní setkání k plánování dalšího postupu a připravují písemnou zprávu popisující dosud zjištěné informace a okolnosti (na základě čeho vyhodnocujeme podezření na nežádoucí jednání) jako podklad pro následné řešení situace.

V průběhu řešení dané situace pracovník:

- Dbá na bezpečí a zájem dítěte a snaží se ho naplnit v co možná nejvyšší míře. Využívá přitom spolupráce s kolegy, institucemi a jedná v souladu se zákonnými předpisy.
- Snaží se podporovat dítě ve zvládnání obtížných situací pomocí dostupných nástrojů a možností.
- Eviduje písemně všechny informace, které mu dítě sdělilo, a pro pozdější ověření si může nechat záznam podepsat.

Situace: *Dívka se svěřila pracovníkovi při individuálním rozhovoru, že ji sexuálně obtěžuje její strýc.*

Popis opatření:

- Pracovník vede rozhovor s dítětem, doptává se na informace o délce nežádoucího chování, osobách, které mohou o situaci vědět, zda a jak byla situace v rodině případně v minulosti již řešena. Dále informuje dítě, že v takto závažné situace potřebuje být informován pracovník OSPOD a pravděpodobně dojde k dalšímu šetření situace v rodině. Zároveň ujistí dítě, že v této situace nebude sdělovat zjištěné informace neprodleně pečujícím osobám, ale bude informován pracovník OSPOD a ve spolupráci s ním pravděpodobně i policie. Pracovník domluví s dítětem opatření pro nejbližší období, než bude dále situace ošetřena, včetně ujištění o možnosti kontaktu s pracovníkem, pracovníkem OSPOD nebo krizovou linkou.
- Pracovník po konzultaci s dítětem neprodleně kontaktuje svého nadřízeného (metodický vedoucí, nebo ředitel), naplánují, kdo bude kontaktovat OSPOD se sdělením závažného zjištění v rodině. Následné kroky s OSPOD konzultuje, je k dispozici ke sdělení policii ČR, poskytuje případně písemnou zprávu z konzultace o zjištění v rodině.

Zjištění nežádoucího jednání ze strany pracovníka vůči dítěti, nebo pečující osobě

Popis opatření:

- Při zjištění nežádoucího jednání pracovníka k dítěti či pečující osobě, je o jeho jednání neprodleně informován jeho nadřízený (metodický vedoucí, ředitel).
- S pracovníkem je veden rozhovor o situaci, jsou mapovány postoje k situaci, zjišťováno, zda si pracovník své jednání uvědomuje.

- Ředitel vyhodnocuje míru závažnosti nežádoucího jednání ze strany pracovníka a volí jednu z následujících možností jako následek jeho jednání:
  1. **Pracovněprávní následky v rovině písemného napomenutí**, např. v situaci, kdy pracovník dítě/pečující osobu slovně poníží, označí dítě/pečující osobu vulgárními slovy, nebo použije fyzický trest vůči dítě v podobě plácnutí či pohlavku. Následně je pracovník veden k dalšímu vzdělávání, rozvoji svých kompetencí, kontrole svého jednání, pracuje pod dohledem jiného pracovníka minimálně další 3 měsíce. Vedoucí pracovník za účasti pracovníka jedná s rodinou, situaci popíše, vyjádří omluvu, připomíná možnost podat stížnost, navrhuje opatření, příp. změnu pracovníka/organizace.
  2. **Pracovněprávní následky v rovině výpovědi, nebo okamžitého zrušení pracovního poměru**, obvykle v případě závažného nežádoucího jednání pracovníka, jako jsou fyzické tresty či násilí k dítěti či pečující osobě, sexualizované chování, nebo psychické týrání. Vedoucí pracovník následně jedná s rodinou, situaci popíše, vyjádří omluvu, připomíná možnost podat stížnost, informuje o přijatých opatření vůči pracovníkovi a v rámci organizace, domlouvá další postup (změnu pracovníka/organizace).

Prevence porušení opatření:

- Pracovníci organizace jsou pod pravidelnou intervizí a supervizí, reflektují svoji práci v rodinách a mají možnost revidovat své postupy, aby byly v souladu s právy klientů.
- Pracovníci se setkávají s klienty například při klubových a víkendových setkáních, při skupinovém vzdělávání pečujících osob, při odlehčovacích aktivitách pro děti a zde je možnost vidět a pozorovat pracovníky v kontaktu s klienty, tým si může poskytovat vzájemně zpětnou vazbu na své jednání vůči dětem a pečujícím osobám.

PŘEHLED RIZIKOVÝCH FAKTORŮ ZVYŠUJÍCÍ VÝSKYT NEŽÁDOUCÍHO CHOVÁNÍ

Rizikové osoby a rodiny

Na straně dítěte:

- Dítě, jehož projevy jsou pro okolí nesrozumitelné, je obtížné porozumět jeho potřebám a hledat možnosti naplnění. Takové dítě může být pro pečující osoby hůře zvladatelné.
- Dítě, které své blízké svým chováním vyčerpává, dráždí, provokuje nebo svádí.
- Dítě s lehkou mozkovou dysfunkcí (LMD), hyperaktivní, neklidné, nesoustředěné, náladové, impulzivní nebo dítě z jiných příčin nadměrně dráždivé, zlostné, trucovité, plačtivé a úzkostné.
- Dítě chronicky ve škole neprospívající, neobratné či jakkoliv nezapadající do běžné normy, dítě mentálně retardované.
- Dítě neaktivní, uzavřené, které nedovede vzbudit ani udržovat zájem dospělého v náležité intenzitě (zvláště v případech zanedbávání).
- Dívka výrazných ženských tvarů, mazlivá až koketní (v případě sexuálního zneužívání).

Na straně dospělého:

- Osoba s patologickým vývojem osobnosti, s agresivními povahovými rysy, impulzivní, nezdrženlivá, trpící neurotickými obtížemi apod.
- Osoba závislá na alkoholu a drogách.
- Osoba žijící chronicky ve stresové situaci.
- Osoba, která byla sama v dětství zanedbávána a týrána.
- Osoba, která má nedostatečné výchovné rodičovské kompetence.

Na straně prostředí:

- Velikost rodiny, nízký socioekonomický status, společenská izolace, vysoký stupeň stresu, násilí nebo zneužívání v rodině v minulosti.
- Neexistence nebo nerespektování dětských práv, neuznávání hodnoty dítěte (diskriminace podle pohlaví, děti menšinových skupin obyvatel, děti postižené).

PROJEVY SYNDROMU CAN¹

Tělesné týrání

Projevy násilí na dítěti

- hematomy a otoky na těle – zejména na trupu, zádech, hýždích, pažích a v obličeji
- zlomeniny – zejména lebních kostí, mnohočetné fraktury žeber
- tržné rány a odřeniny
- poranění různého stáří

Změna v chování dítěte

- vyhýbání se kontaktu s některou osobou v okolí
- projev agrese a citové lability
- snaha utéci nebo strach z návratu
- lekavé reakce na dotek nebo přiblížení
- dítě si zahaluje tělo i za teplého počasí
- zvýšená poslušnost vůči pečujícím osobám

Psychické týrání

Fyzické znaky

- nepřiměřený růst nebo rozvoj
- vady řeči

---

¹ Volně převzato z www.wikiskripta.eu

- opožděný somatický nebo psychický rozvoj

Změny v chování dítěte

- nutkavé nebo neurotické návyky – např. houpání na židli, obtáčení vlasů kolem prstu
- pocit strachu z chybování
- sebepoškozování
- neschopnost přijmout chválu
- nízké sebevědomí
- dítě nechce kontaktovat rodiče
- problémy se zapojováním se do hry
- nadměrná potřeba uznání,
- vyžaduje zvýšenou pozornost

Sexuální zneužívání

Fyzické znaky

- bolest, svědění v intimní oblasti
- odřeniny nebo krvácení z genitálií nebo konečníku
- výskyt pohlavně přenosné choroby
- psychosomatické potíže
- bolest při chůzi a sezení v oblasti konečníku či genitálií

Změna v chování dítěte

- náhlé změny v chování bez jasné příčiny
- strach z určité osoby
- útěk z domova
- sebepoškozování
- pokus o sebevraždu
- užívání drog a jiných návykových látek

Zanedbávání

Fyzické znaky

- hladovění, úbytek na váze a podváha
- špinavý oděv a pleny
- špína na kůži a za nehty,
- zápach
- vši, svrab
- nevyhovující oděv vzhledem k počasí

- zanedbávání lékařské péče – neléčené choroby

Změny v chování dítěte

- unavenost
- nedostatečná školní docházka
- málo kamarádů
- dítě vystaveno samotě a ponecháno bez dozoru
- nutkavé krádeže, prohrabování odpadků

TĚLESNÉ TRESTY VE VÝCHOVĚ DĚTÍ V NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČI

- Pracovníci organizace se setkávají v praxi s rodinami, kde je součástí výchovného vedení dětí používání tělesných trestů.
- Organizace považuje používání tělesných trestů ve výchově dětí za nevhodné s ohledem na zájem dítěte, které zažilo ve své minulosti odebrání z původní rodiny a při zjištění podobných metod pracuje s rodinou na změně výchovného stylu.
- Pracovníci vedou pečující osoby k pochopení vlivu agresivního jednání z jejich strany na vlastní vývoj dítěte, upozorňují na předávání nevhodných vzorců chování, na zvýšený výskyt agresivity u dětí, které zažívají tělesné tresty, na projevy těchto dětí v kolektivu a širším sociálním prostředí. Také vedou pečující osoby k chápání dětí umístěných v náhradní rodinné péči jako děti se zvýšenou citlivostí na agresivní chování, vyšší mírou strachu a úzkosti spojené s násilím.
- Pracovníci jsou si vědomi skutečnosti, že v rodinách s dlouhodobou tradicí tělesných trestů nemají pečující osoby jiné zdroje výchovného stylu, a je potřeba učít je novým nástrojům ve výchově. Nabízejí možnost vzdělávání pečujících osob, zejména v respektujícím přístupu k dětem, terapeutickou podporu v rámci rodiny či individuálně, poskytují vhodnou literaturu k tématu, vzdělávají pečující osoby v oblasti poruch citového pouta a potřebách dětí s raným traumatem.
- V případě zjištění tělesných trestů v rodině informují pracovníka OSPOD, se kterým dále spolupracují na společném nastavení podpory rodiny.
- Pracovníci organizace sami nepřistupují k využívání tělesných trestů v situacích, kdy mají zodpovědnost za dohled nad dětmi při odpoledních klubových a odlehčovacích aktivitách a víkendových aktivitách v době vzdělávání pečujících osob.

Více informací k problematice Syndromu CAN mají pracovníci organizace k dispozici na vytvořeném účtu e-learnigového kurzu na: e-vzdelavani.eu/portal: multidisciplinární spolupráce.

OZNAMOVACÍ A OHLAŠOVACÍ POVINNOST²

- Pracovníci při výkonu své práce dodržují platné právní normy a jednají podle nich.
- Termín „oznamovací povinnost“ se vztahuje k povinnostem vyplývajícím z Trestního zákona č. 40/2009 Sb. a termín ohlašovací, tzv. „informační povinnost“ k Zákonu.
- Důležitým aspektem v této problematice je **hodnověrnost** sdělení.
- Trestní zákon č. 40/2009 Sb. v platném znění skrze dva klíčové paragrafy vymezuje situace, kdy se samo neoznámení trestného činu stává trestným činem:
  - ✓ Jedná se o § 367 **„nepřekážení trestného činu“**, který se týká trestných činů, které jsou zrovna páčány nebo které se připravují. Z řady přesně vyjmenovaných trestných činů jako jsou např. velezrada apod., jsou pro sociální pracovníky a pracovnice relevantní především paragrafy jako vražda (§ 140), zabití (§ 141), těžké ublížení na zdraví (§ 145), nedovolené přerušování těhotenství bez souhlasu těhotné ženy (§ 159), loupež (§ 173), znásilnění (§ 185), pohlavní zneužití (§ 187), týrání svěřené osoby (§ 198), krádež podle § 205 odst. 5, podvodu podle § 209 odst. 5, pojistný podvod podle § 210 odst. 6 (majetkové trestné činy se vztahují pouze na „škodou velkého rozsahu“, tj. škodu dosahující nejméně 5 milionů Kč) a nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283), přičemž kdo *„spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta“*. Dle odstavce 3 daného paragrafu zákona lze *„překazit trestný čin už jeho včasným oznámením“*.
  - ✓ Jedná se také o § 368 **„neoznámení trestného činu“**, kdy jde o čin, který se již stal a pro sociální práci jsou aktuální především vražda (§ 140), těžké ublížení na zdraví (§ 145) a týrání svěřené osoby (§ 198). Kdo *„takový trestný čin neoznámí bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta“*. Dle odstavce 2 zaniká trestnost, nemohl-li dotyčný *„oznámení učinit, aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání“*.
- Vedle toho **„povinnost sdělování informací“** vyplývá ze Zákona, kde je v rámci § 51 odst. 1 vytyčena povinnost orgánů sociálně-právní ochrany při sdělování údajů a je stanoveno, že *„orgány sociálně-právní ochrany a komise jsou povinny sdělovat si navzájem údaje z evidence a spisové dokumentace, které vedou, a to v rozsahu nezbytném pro potřeby těchto orgánů“* (povinnosti vůči soudům a správním úřadům, obecním úřadům s rozšířenou působností, státnímu zastupitelství). Podobně § 53 vymezuje povinnosti institucí či osob **„poskytovat informace“** na výzvu orgánů sociálně sociálně-právní ochrany dětí. Jedná se o povinnost *„sdělit údaje potřebné podle tohoto zákona pro poskytnutí sociálně-právní ochrany“*. Při plnění této povinnosti se nelze dovolávat povinnosti zachovat mlčenlivost podle zvláštního právního předpisu.

---

²Převzato z článku Mgr. et Mgr. Radky Janebové, PhD.: Dilemata mezi právem a etikou aneb právo nezbavuje odpovědnosti, dostupné na www.socialnirevue.cz

- „Sociálně právní ochranou dětí“ se dle § 1 rozumí zejména ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny.
- **Sociálně právní ochrana se zaměřuje zejména na děti**, jejichž „*rodiče neplní povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti*“, nebo „*nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské zodpovědnosti*“, **nebo na děti**, které vedou „*zahálčivý nebo nemravný život*“ spočívající zejména v tom, že „*zanedbávají školní docházku*“, „*požívají alkohol nebo návykové látky*“, „*živí se prostitucí*“, „*spáchaly trestný čin*“ nebo, jde-li o děti mladší než patnáct let, které spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem, které se opakovaně dopouští úteků od rodičů nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu dítěte, na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu, pokud tyto skutečnosti trvají po takovou dobu nebo jsou takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí.

LATUS
pro rodinu

LATUS pro rodinu o.p.s.

Tel.:775 969 047, 775 969 063

E-mail: info@latusprorodinu.cz

Web:www.latusprorodinu.cz

